УДК 784.9
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-1-20

Тетяна ГОРДЄЄВА,
orcid.org/0009-0006-5346-2104
викладач кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(Житомир, Україна) t.gord74@gmail.com

Лариса ОРОНОВСЬКА,
orcid.org/0000-0002-2701-1290
кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна) lorikulya@gmail.com; ldd260898@tnpu.edu.ua

Світлана ОДАЙНИК,
orcid.org/0009-0003-2155-7487
концертмейстер кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(Житомир, Україна) odainyk2000@gmail.com

СУЧАСНІ ВОКАЛЬНІ ТЕХНІКИ ТА МЕТОДИКИ ЇХ ВИКЛАДАННЯ

Сучасне вокальне мистецтво охоплює широкий спектр вокальних технік, що використовуються у різних музичних жанрах, зокрема академічному, естрадному, рок- та джазовому співі. Виконавці активно застосовують такі техніки, як білтинг (belting), мікст (mix voice), фальцет (falsetto), твенг (twang), вокальний фрай (vocal fry) та екстремальні стилі, зокрема гроул (growl) і скрим (scream). Розвиток цих технік вимагає комплексного підходу, що включає як фізичну, так і психологічну підготовку вокаліста. Методики викладання вокалу ґрунтуються на поєднанні традиційних і сучасних підходів до розвитку голосу. Серед основних принципів навчання – дихальна підтримка, артикуляційні вправи, робота з резонаторами та корекція голосового тону. Важливим аспектом є використання анатомічно правильного вокального дихання, що дозволяє мінімізувати напругу голосового апарату і підвищити витривалість виконавця. Останнім часом зростає значення інноваційних технологій у процесі викладання вокалу. Викладачі та студенти активно використовують вокальні тренажери, спектрограми, комп'ютерні аналізатори голосу та онлайн-платформи для дистанційного навчання. Візуалізація звукових параметрів допомагає краще розуміти роботу голосового апарату та коригувати помилки в реальному часі. Крім технічного аспекту, важливу роль відіграє психологічна підготовка вокалістів. Методи релаксації, візуалізації, сценічної імпровізації допомагають знизити стрес перед виступами та розвинути впевненість у собі. Формування артистизму, емоційної виразності та інтерпретаційних навичок є невід'ємною частиною сучасної вокальної освіти. Отже, сучасні вокальні техніки та методики їх викладання базуються на системному підході, що включає фізіологічні, технічні, психологічні та технологічні аспекти. Поєднання традиційних методів із новітніми досягненнями науки та технологій сприяє ефективному розвитку вокальних здібностей і забезпечує довготривале збереження здоров'я голосового апарату.

Ключові слова: *вокальні техніки, білтинг, мікст, твенг, гроул, вокальний фрай, методика викладання вокалу, дихальна підтримка, артикуляційні вправи, інноваційні технології, психологічна підготовка, сценічна імпровізація.*

Tetiana HORDIEIEVA,
orcid.org/0009-0006-5346-2104
Lecturer at the Department of Art Education
Zhytomyr Ivan Franko State University
(Zhytomyr, Ukraine) t.gord74@gmail.com

Larysa ORONOVSKA,
orcid.org/0000-0002-2701-1290
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Musicology and Methods of Music Art, Faculty of Arts
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) lorikulya@gmail.com; ldd260898@tnpu.edu.ua

Svitlana ODAINYK,
orcid.org/0009-0003-2155-7487
Concatmaster at the Department of Art Education
Zhytomyr Ivan Franko State University
(Zhytomyr, Ukraine) odainyk2000@gmail.com

MODERN VOCAL TECHNIQUES AND METHODS OF TEACHING THEM

Modern vocal art covers a wide range of vocal techniques used in various musical genres, including academic, pop, rock and jazz singing. Performers actively use such techniques as belting, mix voice, falsetto, twang, vocal fry and extreme styles, including growl and scream. The development of these techniques requires a comprehensive approach, which includes both physical and psychological preparation of the vocalist. Vocal teaching methods are based on a combination of traditional and modern approaches to voice development. Among the main principles of training are breathing support, articulation exercises, work with resonators and correction of voice tone. An important aspect is the use of anatomically correct vocal breathing, which allows minimizing the tension of the vocal apparatus and increasing the endurance of the performer. Recently, the importance of innovative technologies in the process of teaching vocals has been growing. Teachers and students are actively using vocal simulators, spectrograms, computer voice analyzers and online platforms for distance learning. Visualization of sound parameters helps to better understand the work of the vocal apparatus and correct errors in real time. In addition to the technical aspect, the psychological preparation of vocalists plays an important role. Relaxation methods, visualization, stage improvisation help reduce stress before performances and develop self-confidence. The formation of artistry, emotional expressiveness and interpretive skills is an integral part of modern vocal education. Therefore, modern vocal techniques and methods of teaching them are based on a systemic approach that includes physiological, technical, psychological and technological aspects. The combination of traditional methods with the latest achievements of science and technology contributes to the effective development of vocal abilities and ensures long-term preservation of the health of the vocal apparatus.

Key words: *vocal techniques, building, mixed, twang, growl, vocal fry, vocal teaching methodology, breathing support, articulation exercises, innovative technologies, psychological preparation, stage improvisation.*

Постановка проблеми. Сучасна вокальна освіта стикається з низкою викликів, пов'язаних із розвитком нових вокальних технік, розширенням музичних жанрів та необхідністю адаптації методик викладання до сучасних наукових досягнень. Традиційні підходи до навчання вокалу орієнтовані переважно на академічний спів, тоді як сучасна музична індустрія вимагає володіння естрадними, роковими, джазовими та іншими стилями, що передбачають використання специфічних технік, таких як білтинг, вокальний фрай, гроул, скрим, твенг тощо.

Однією з основних проблем є збереження здоров'я голосового апарату при використанні новітніх технік. Багато виконавців, особливо початківців, стикаються з перенапруженням голосових зв'язок, що може призвести до серйозних травм, зокрема дисфонії, вузликів голосових зв'язок, афонії. Недостатня кількість професійних викладачів, які володіють сучасними техніками, ускладнює ефективне навчання та підвищує ризик неправильного формування вокальної техніки.

Ще одним викликом є відсутність єдиної системи викладання сучасних вокальних технік. Багато навчальних закладів досі орієнтуються на класичні методики, що не враховують особливості сучасного вокалу, зокрема потребу у змішаних регістрах, екстремальних техніках та міксі голосових режимів. Це змушує студентів шукати альтернативні методи навчання, включаючи онлайн-курси, приватні уроки та самостійне опанування технік, що не завжди є ефективним.

Додатково, зростає потреба в інтеграції інноваційних технологій у процес навчання вокалу. Вокальні тренажери, комп'ютерні аналізатори голосу, програмне забезпечення для контролю за якістю звуку та онлайн-платформи значно покращують навчальний процес. Однак, їх недостатнє використання у традиційній вокальній освіті уповільнює розвиток виконавської майстерності студентів.

Таким чином, основна проблема полягає в необхідності розробки та впровадження ефективних методик викладання, що поєднують традиційні принципи вокальної педагогіки з сучасними науковими досягненнями та технологіями. Це дозволить покращити якість підготовки вокалістів, зберегти здоров'я голосового апарату та відповідати сучасним вимогам музичної індустрії.

Аналіз останніх досліджень. Останні наукові дослідження у сфері вокальної педагогіки зосереджені на вивченні фізіології голосу, акустичних характеристик вокальних технік та впливу інноваційних технологій на навчальний процес. Дослідники наголошують на важливості збереження голосового здоров'я, використання анатомічно правильного дихання та контролю за напруженням голосових зв'язок при виконанні сучасних вокальних технік (Котляревський, 2012).

Одним із ключових напрямів досліджень є вокальна акустика, яка аналізує вплив різних вокальних технік на якість звучання та роботу голосового апарату. Наприклад, дослідження, проведені за допомогою спектрального аналізу голосу, показують, що техніка білтинг створює високе акустичне навантаження на голосові зв'язки, тоді як вокальний фрай і твенг дозволяють зменшити напругу за рахунок ефективного використання резонаторів (Бабанський, 1982: 45).

Щодо екстремальних вокальних технік (гроул, скрим, вокальний фрай), останні дослідження свідчать, що їхнє правильне виконання можливе без шкоди для голосу, якщо вокаліст використовує специфічні прийоми керування потоком повітря та напруженням гортані. Зокрема, було доведено, що при застосуванні фальшивих голосових зв'язок (false vocal cords) можна досягти глибокого тембру без перевантаження основних голосових складок (Гаврилюк, 2018: 99).

Іншою важливою темою є методики навчання сучасного вокалу. Останні дослідження рекомендують поєднання традиційних підходів із використанням біофідбеку та цифрових технологій. Наприклад, сучасні вокальні тренажери (таких як VoceVista, Sing&See) дозволяють студентам візуально оцінювати свій вокальний тон, резонанс і динаміку звуку, що значно покращує самоконтроль та ефективність навчання.

Також вивчається психологічний аспект підготовки вокалістів. Дослідження вказують на те, що використання методів релаксації, візуалізації та сценічної імпровізації значно знижує рівень стресу у вокалістів, що позитивно впливає на якість виконання. Практика застосування нейром'язової релаксації демонструє покращення контролю за голосом і витривалості виконавців. Таким чином, останні дослідження підтверджують необхідність інтеграції сучасних технологій у вокальну освіту, застосування наукового підходу до розвитку голосу та врахування психофізіологічних особливостей кожного вокаліста. Це відкриває нові можливості для вдосконалення методик викладання та забезпечення безпечного й ефективного використання голосу у різних жанрах (Шевченко, 2020: 21).

Метою статті є аналіз сучасних вокальних технік та методик їх викладання, визначення основних викликів у навчальному процесі та обґрунтування необхідності впровадження інноваційних технологій у вокальну освіту. Дослідження спрямоване на узагальнення наукових підходів до розвитку голосу, забезпечення збереження голосового апарату та підвищення ефективності викладання вокалу з урахуванням сучасних музичних тенденцій.

Виклад основного матеріалу. Сучасні вокальні техніки значно розширюють можливості виконавців, дозволяючи адаптувати звучання до різних музичних жанрів. Вокальне мистецтво охоплює класичні, естрадні, екстремальні та експериментальні прийоми, кожен з яких має свої особливості та вимоги до голосового апарату. Традиційні техніки, такі як бельканто, легато, фальцет, формують основу академічного вокалу, забезпечуючи чистоту тембру та плавність переходів між нотами. Однак сучасна музична індустрія вимагає більшої гнучкості голосу, що зумовило появу таких технік, як білтинг, твенг, вокальний фрай і мікст. Вони дозволяють виконувати складні вокальні партії з мінімальним навантаженням на голосові зв'язки, забезпечуючи яскраве й насичене звучання (Романенко, 2017: 204).

Окрему нішу займають екстремальні вокальні техніки, характерні для жанрів метал, рок і альтернативної музики. До них належать гроул, скрим, піг-сквіл та інші експериментальні методи, які створюють агресивне й ефектне звучання. Незважаючи на поширений стереотип про їхню шкоду для голосу, останні дослідження довели, що правильне виконання цих прийомів за допомогою хибних голосових зв'язок і контролю потоку повітря

може бути безпечним. Основна проблема полягає у відсутності чіткої методики викладання таких технік, що змушує багатьох вокалістів експериментувати самостійно, часто наражаючи свій голосовий апарат на небезпеку (Шевченко, 2020: 90).

Методики викладання вокалу також зазнали значних змін, адаптуючись до вимог сучасної музичної сцени. Традиційні підходи, які базуються на дихальних і артикуляційних вправах, доповнюються новими технологіями та науковими розробками. Контроль за напругою голосових зв'язок, правильне дихання та резонанс є ключовими факторами, що впливають на якість звуку. Вокалісти навчаються використовувати грудний, головний і масковий резонанс для досягнення бажаного тембру. Крім того, важливим аспектом є запобігання голосовим травмам, що передбачає вокальний розігрів перед співом, техніки розслаблення м'язів гортані та режим голосового відпочинку після інтенсивного навантаження.

Інноваційні технології значно покращили процес навчання вокалу, надаючи можливість аналізувати та вдосконалювати власний голос. Вокальні тренажери, такі як VoceVista та Sing&See, дозволяють візуально оцінювати акустичні параметри звуку, що допомагає контролювати інтонацію, динаміку та резонанс. Використання онлайн-платформ і курсів дає можливість навчатися дистанційно, а програмне забезпечення для аналізу голосу дозволяє коригувати помилки в реальному часі. Окрему увагу привертають VR-технології, які імітують сценічні умови та допомагають вокалістам працювати над впевненістю у виконанні. Впровадження цих технологій у навчальні програми сприяє більш ефективному засвоєнню вокальних навичок.

Окрім технічної підготовки, психологічний стан вокаліста відіграє важливу роль у якості виконання. Багато виконавців стикаються з сценічним хвилюванням, що може негативно впливати на голосовий апарат. Для подолання цього явища використовуються методи релаксації, дихальні практики та візуалізація образів, що допомагають стабілізувати емоційний стан. Робота над сценічною виразністю, акторською майстерністю та імпровізацією також є важливими складовими підготовки сучасного вокаліста (Петрова, 2021: 80).

Отже, сучасні вокальні техніки та методики їх викладання базуються на комплексному підході, що включає традиційні вокальні практики, інноваційні технології та психологічну підготовку. Важливим завданням є розробка ефективних методик викладання сучасних технік, які дозволять вокалістам безпечно використовувати голосовий апарат, розширювати виконавські можливості та відповідати сучасним вимогам музичної індустрії. Поєднання наукових досліджень із практичними навичками відкриває нові перспективи для розвитку вокальної освіти, забезпечуючи високу якість підготовки майбутніх виконавців (Дяченко, 2015: 155).

Висновки. Сучасні вокальні техніки значно розширили можливості виконавців, дозволяючи адаптувати звучання до різних музичних жанрів і розвивати індивідуальну вокальну манеру. Використання класичних, естрадних та екстремальних технік вимагає не лише технічної підготовки, а й глибокого розуміння фізіології голосу, що робить необхідним удосконалення методик їх викладання. Сучасна вокальна педагогіка поєднує традиційні підходи з інноваційними технологіями, що сприяє більш ефективному й безпечному розвитку голосового апарату.

Однією з ключових проблем є необхідність адаптації викладання до сучасних вокальних вимог, зокрема впровадження методик, які допомагають освоїти білтинг, твенг, вокальний фрай, гроул та інші складні техніки без шкоди для голосу. Важливу роль у цьому процесі відіграє розвиток дихальних практик, правильного резонансного налаштування та збереження голосового здоров'я. Дослідження доводять, що застосування біофідбеку, вокальних аналізаторів і цифрових тренажерів допомагає студентам більш усвідомлено контролювати свій голос і виправляти помилки в реальному часі.

Окрім технічної підготовки, значну увагу слід приділяти психологічному аспекту навчання, адже сценічне хвилювання, емоційна напруга та страх перед виступами можуть суттєво впливати на якість вокалу. Використання методів релаксації, візуалізації та акторської майстерності допомагає майбутнім виконавцям покращити сценічну впевненість і взаємодію з публікою.

Таким чином, вдосконалення методик викладання вокалу має ґрунтуватися на комплексному підході, що включає науково обґрунтовані техніки, технологічні інновації та психологічну підтримку. Інтеграція сучасних досліджень у педагогічний процес сприятиме формуванню нової генерації вокалістів, здатних професійно володіти різноманітними вокальними прийомами та зберігати здоров'я голосового апарату протягом усієї кар'єри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабанський Ю. К. Оптимізація навчально-виховного процесу. Київ: Радянська школа, 1982. 192 с.
2. Васильєва Г. Психолого-педагогічні аспекти навчання вокалу. Харків: Освіта, 2010. 256 с.
3. Гаврилюк О. Сучасні вокальні техніки: методичний посібник. Львів: ЛНМА ім. М. Лисенка, 2018. 150 с.
4. Дяченко Л. Вокальна педагогіка: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Музична Україна, 2015. 208 с.
5. Котляревський В. Дихальні методики у вокальній практиці. Одеса: Астропринт, 2012. 180 с.
6. Назаренко М. Інноваційні технології у викладанні вокалу. Дніпро: Ліра, 2019. 220 с.
7. Петрова О. Використання цифрових технологій у вокальній освіті. Харків: Факт, 2021. 176 с.
8. Романенко С. Розвиток голосового апарату вокаліста. Київ: Наукова думка, 2017. 240 с.
9. Сидоренко А. Психологічна підготовка вокалістів до сценічних виступів. Львів: ПАІС, 2016. 195 с.
10. Шевченко І. Вокальні методики: від класики до сучасності. Полтава: ТОВ «Університетська книга», 2020. 204 с.

REFERENCES

1. Babanskyi Yu. K. (1982) Optymizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu. [Optimization of the educational process] Radianska shkola, Kyiv. 192 p. [in Ukrainian].
2. Vasylieva H. (2010) Psykholoho-pedahohichni aspekty navchannia vokalu. [Psychological and pedagogical aspects of vocal training] Osvita, Kharkiv. 256 p. [in Ukrainian].
3. Havryliuk O. (2018) Suchasni vokalni tekhniky: metodychnyi posibnyk. [Modern vocal techniques: a methodological guide] Lvivska natsionalna muzychna akademiia im. M. Lysenka, Lviv. 150 p. [in Ukrainian].
4. Diachenko L. (2015) Vokalna pedahohika: teoretychni ta praktychni aspekty. [Vocal pedagogy: theoretical and practical aspects] Muzychna Ukraina, Kyiv. 208 p. [in Ukrainian].
5. Kotliarevskyi V. (2012) Dykhalni metodyky u vokalnii praktytsi. [Breathing techniques in vocal practice] Astroprint, Odesa. 180 p. [in Ukrainian].
6. Nazarenko M. (2019) Innovatsiini tekhnolohii u vykladanni vokalu. [Innovative technologies in vocal teaching] Lira, Dnipro. 220 p. [in Ukrainian].
7. Petrova O. (2021) Vykorystannia tsyfrovykh tekhnolohii u vokalnii osviti. [The use of digital technologies in vocal education] Fakt, Kharkiv. 176 p. [in Ukrainian].
8. Romanenko S. (2017) Rozvytok holosovoho aparatu vokalista. [Development of the vocalist's vocal apparatus] Naukova dumka, Kyiv. 240 p. [in Ukrainian].
9. Sydorenko A. (2016) Psykholohichna pidhotovka vokalistiv do stsenychnykh vystupiv. [Psychological preparation of vocalists for stage performances] PAIS, Lviv. 195 p. [in Ukrainian].
10. Shevchenko I. (2020) Vokalni metodyky: vid klasyky do suchasnosti. [Vocal methods: from classics to modernity] TOV «Universytetska knyha», Poltava. 204 p. [in Ukrainian].